

Vastaanottaja

Parikkalan kunta

Asiakirjatyyppi

Selvitys

Päivämäärä

21.4.2021

Viite

1510049376

PARIKKALAN KUNTA

SIMPELEJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEEN RAKENNUSPERINNÖN KARTOITUS

Päivämäärä **21.4.2021**
Laatija **Juha Riihiranta, Sonja Semeri**
Tarkastaja **Henna Leppänen**
Kuvaus **Simpelejärven rantaosayleiskaava-alueen rakennusperinnön kartoitus**

Kannen kuva Ote Parikkalan 1800-luvun pitäjänkartasta Melkoniemen kylän kohdalta (Kansallisarkisto).

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	HISTORIALLISET TILAKOKONAISUUDET	4
2.1	Menetelmät	4
2.2	Käytettävissä oleva kartta-aineisto	4
2.3	Tulokset	5
3.	JÄLLEENRAKENNUSAJAN RAKENNUSPERINTÖ	6
3.1	Menetelmät	6
3.2	Tulokset	6
4.	LOMARAKENTAMINEN ENNEN VUOTTA 1960	8
4.1	Menetelmät	8
4.2	Tulokset	8

Lähteet

1. JOHDANTO

Työssä kartoitettiin vanhojen karttojen sekä rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR) tietojen perusteella Simpelejärven rantaosayleiskaavan alueella sijaitsevia historiallisia tilakokonaisuuksia, jälleenrakennusajan rakennusperintöä ja maisemallisesti vaikuttavaa lomarakentamista. Selvitys ei ole sisältänyt maastokäyntejä.

Alueellinen vastuumuseo (Lappeenrannan museot) on Simpelejärven rantaosayleiskaavan päivittämistyön yhteydessä todennut, että kaava-alueelta ei ole tarpeen tehdä kattavaa rakennusperinnön inventointia, mutta alueella sijaitsevat historialliset tilakokonaisuudet ja jälleenrakennusajan perintö on hyvä kartoittaa.

Lisäksi vastuumuseon mukaan on tarpeen kiinnittää huomiota maisemallisesti vaikuttavaan lomarakentamiseen, koska alueen lomarakennuksista on vain vähän tietoa. Ennen rakennuslain voimaantuloa vuonna 1969 loma-asunnot ja rantasaunat rakennettiin usein lähelle rantaviivaa.

2. HISTORIALLISET TILAKONAIUUDET

2.1 Menetelmät

Simpelejärven rantaosayleiskaava-alueen historiallisia tilakokonaisuuksia pyrittiin kartoittamaan vanhojen karttojen avulla. Historialliset kartat ovat korvaamaton lähde tutkittaessa maankäytössä ja ympäristössä tapahtuneita muutoksia. Rakennusinventoinnissa karttojen avulla voidaan selvittää asutuksen ja tonttimaiden sijoitumista ja kehitystä. Näin voidaan muodostaa ilman maastokäyntejä käsitys vanhimman rakennuskannan odotettavasta iästä. Historiallisista kartoista tuotettu paikkatieto voidaan esittää teemakartoilla tai yhdistää muihin aineistoihin erilaisia analyysejä varten.

Vanhat kartat ovat vaativia lähdeaineistoja, joiden syvälinen ymmärtäminen edellyttää mm. kartan laadintatavan ja käyttötarkoituksen tuntemusta. Suomen vanhimmat suurimittakaavaiset kartat on laadittu hyvin rajatuilta alueilta siten, että yksittäisessä kartassa on usein kuvattu vain yhden kylän tai kiinteistön alue.

Vanhoja tilakokonaisuuksia paikannettiin 1800-luvun pitäjänkartan sekä 1900-luvun alkupuolen pitäjänkarttojen ja topografisten karttojen avulla. Näiden karttojen puutteita täydennettiin yleispiirteisempien karttojen ja Parikkalan kunnan rakennus- ja huoneistorekisterin tiedoilla. Vanhojen karttojen tontti- ja rakennusmerkinnät paikannettiin nykykoordinaatistoon pistekohteiksi QGIS-paikkatieto-ohjelmaa käyttäen. Paikannustarkkuus on noin +-50 metriä riippuen käytetystä lähtöaineistosta. Karttojen perusteella paikannetuista vanhoista asutuspaikoista jätettiin huomioimatta sellaiset kohteet, jotka ovat nykyään rakentamattomia.

2.2 Käytävissä oleva kartta-aineisto

Vuonna 1847 Parikkalasta on koottu käsin piirtämällä pitäjänkartta (kansikuva) mittakaavassa 1:20 000. Nämä 1800-luvun puolivälissä

pitäjittäin valmistetut kartat perustuvat valmistushetkellä arkistoissa olleisiin isojakokarttoihin ja muihin toimituskarttoihin. Tästä syystä osa pitäjänkarttojen tiedoista on ollut jo valmistushetkellä vanhentuneita. Lisäksi uusien jakotoimitusten valmistuessa pitäjänkarttoja on ylläpidetty raaputtamalla, päälle piirtämällä tai liimamalla pienennettyjä toimituskarttapalasia oikeille paikoilleen.

Kaava-alueen pohjoiset osat sisältyvät vuosina 1916–1917 julkaistuun venäläiseen rekognosointikartastoon. Ko. kartasto on julkaistu mittakaavassa 1:84 000 ja perustuu olemassa olevan kartta-aineiston tarkistusmittauksiin.

Parikkalasta on vuonna 1920 julkaistu laaja-alainen ja melko yksityiskohtainen karttasarja mittakaavassa 1:20 000 (Kuva 1). Tuolloin laaditut viisi polyedriprojektiossa olevaa pitäjänkarttalehteä kattavat Simpelejärven rantaosayleiskaava-alueen Kukkarolahtea ja aivan itäisintä reunaa lukuun ottamatta.

Kuva 1. Ote vuoden 1920 pitäjänkartasta (Maanmittauslaitos)

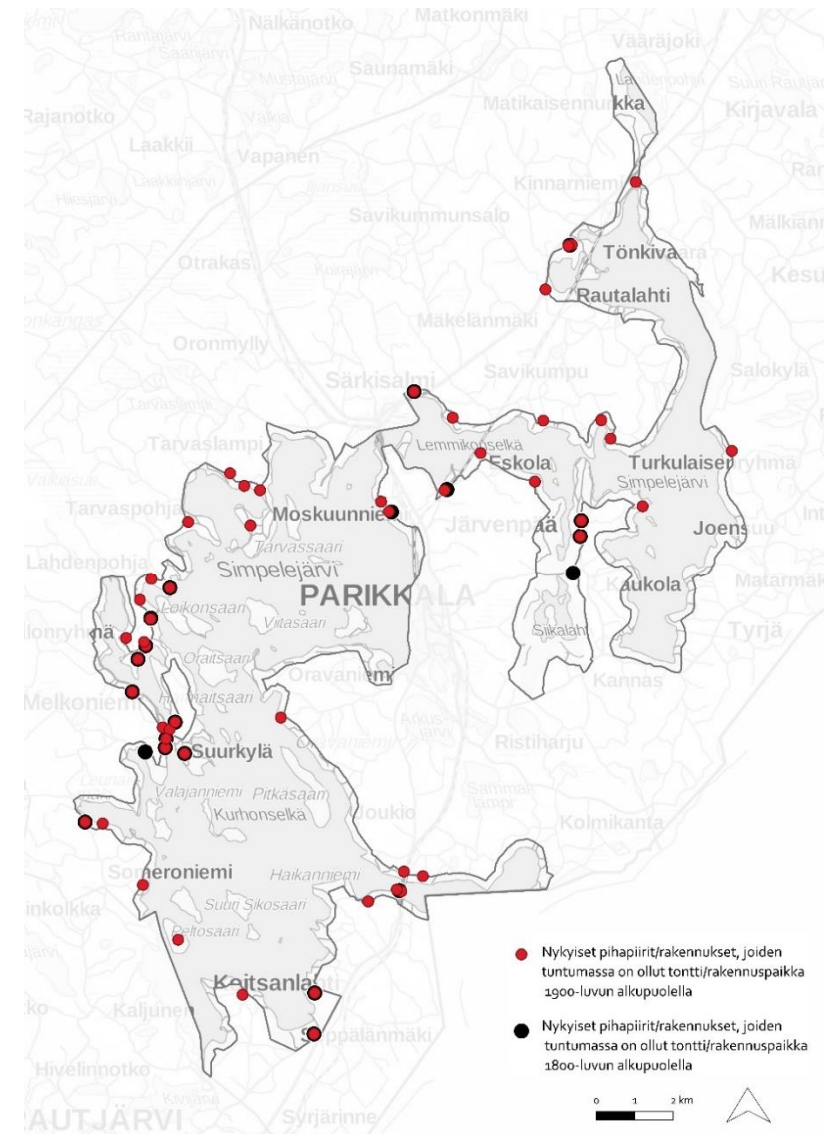
Vuoden 1920 pitäjänkartat perustuvat vanhoihin toimituskarttoihin, joiden ajantasaisuutta ei todennäköisesti ole tarkistettu maastomittauksilla. Samaan aikaan ensimmäisten pitäjänkarttalehtien julkaisun kanssa, Parikkalan alueelta on julkaistu yleispiirteisiä (1:100 000) Suomen taloudellisten karttojen lehtiä.

1930- ja 1940-luvulla kaava-alueen pohjois- ja itäosista on julkaistu lehtijakoisia pitäjänkarttoja ja topografisia karttoja mittakaavassa 1:20 000. Kartat perustuvat ilmakuvauksiin ja maastomittauksiin, joten ne ovat olleet valmistuessaan ajantasaisia. Ensimmäiset peruskartat kaava-alueelta on painettu 1975–1976.

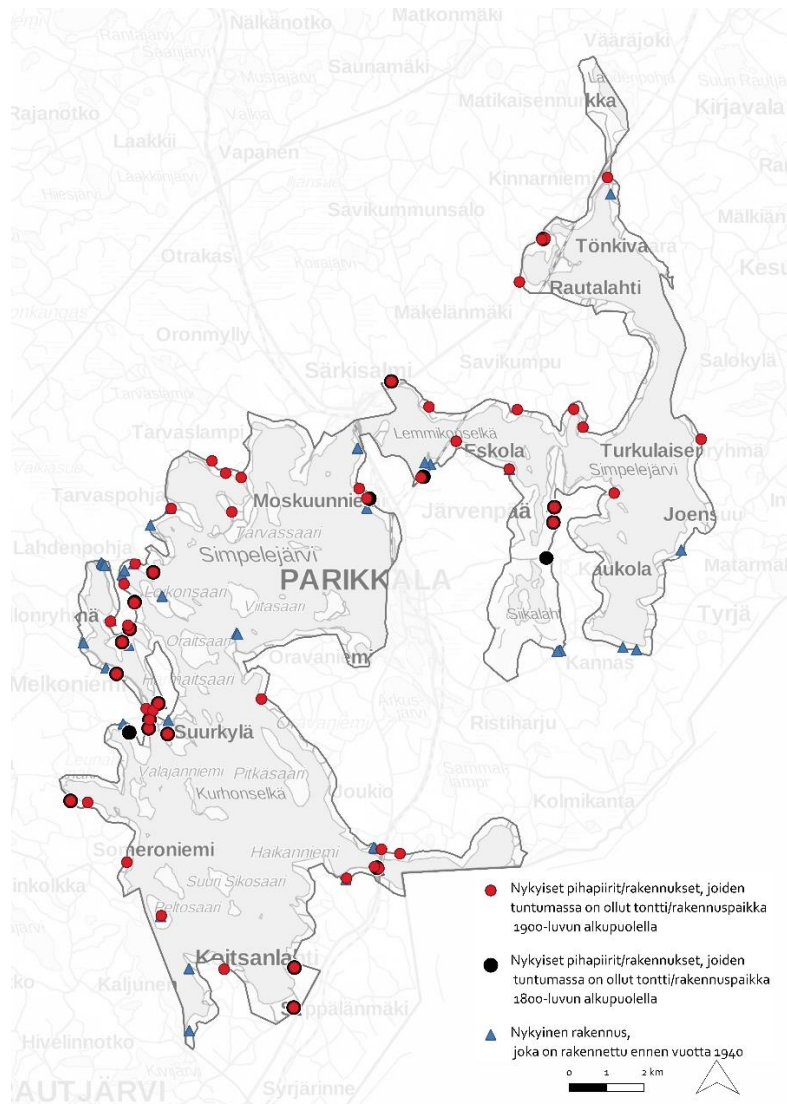
2.3 Tulokset

Kaava-alueelta tunnistettiin 51 nykyistä rakennuspaikkaa, joiden tuntumaan on piirretty tontti tai rakennuksia 1900-luvun alkupuolen karttoihin. Lisäksi tunnistettiin 21 rakennuspaikkaa, joiden tuntumassa on ollut tonttimerkintä 1800-luvun alkupuolella. Kohteet ovat potentiaalisia historiallisia tilakokonaisuuksia (Kuva 2). Kahden eri poikkileikkausajankohdan asutuspaikannukset ovat osittain päällekkäisiä, mutta joidenkin 1800-luvun tonttien kohdalle ei ole merkitty asutusta 1900-luvun alkupuolen kartoille, vaikka samalla kohdalla on nykyään rakennuksia. Tällaiset kohteet ovat joko olleet 1900-luvun alkupuolella ainakin hetken aikaa rakentamattomia tai niitä ei ole merkitty selvityksessä käytetyille kartoille.

1900-luvun alkupuolen asutuspaikannukset perustuvat pääasiassa vuoden 1920 pitäjänkarttoihin, joiden laatimisessa on aikanaan käytetty ainakin osittain vanhentuneita tietoja. Näitä puutteita pyrittiin tässä selvityksessä täydentämään 1930- ja 1940-luvulla kaava-alueen pohjois- ja itäosista julkaistujen lehtijakoisten pitäjänkarttojen ja topografisten karttojen tiedoilla. Paikannuksia verrattiin myös RHR-aineiston tietoihin (Kuva 3).

Kuva 2. Potentiaaliset historialliset tilakokonaisuudet kaava-alueella vanhojen karttojen perusteella

Kuva 3. Potentiaaliset historialliset tilakokonaisuudet kaava-alueella vanhojen karttojen perusteella sekä rakennukset, jotka on rakennettu ennen vuotta 1940 (RHR)

3. JÄLLEENRAKENNUSAJAN RAKENNUSPERINTÖ

3.1 Menetelmät

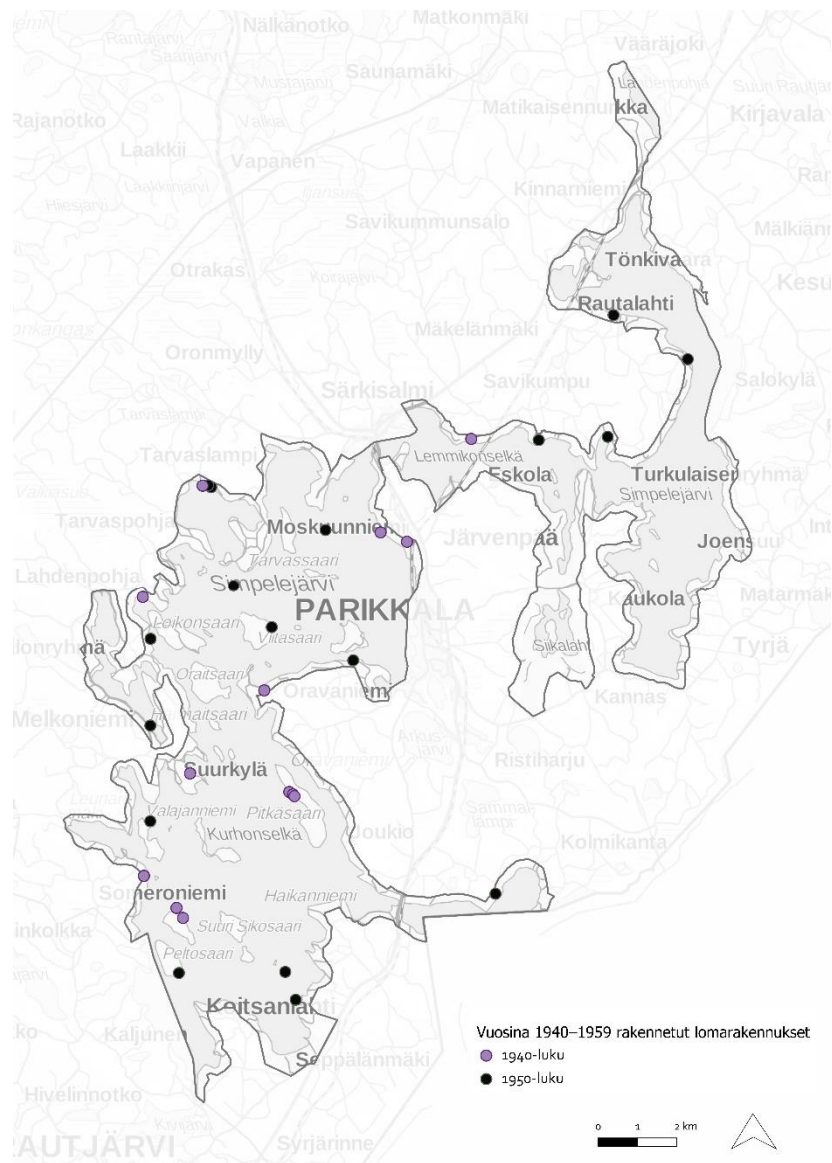
Jälleenrakennusajan rakennuksia pyrittiin selvittämään Parikkalan kunnan ylläpitämän rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen perusteella. Rekisterissä on sijaintitiedot kunnan alueella sijaitsevista rakennuksista käyttötarkoituksineen ja rakennusvuosineen.

Rakennus- ja huoneistorekisterin sijainti- ja ominaisuustiedoissa on puutteita erityisesti rakennusvuosien osalta (rakentamisajankohta ei ole tiedossa), mikä tulee ottaa huomioon selvityksen tuloksia arvioitaessa. Puutteiden vuoksi kaikkia jälleenrakennusajan rakennuksia tai pihapiirejä ei ole mahdollista tunnistaa kartta- ja paikkatietoanalyysien avulla, vaan tarkempi selvittäminen edellyttää maastoinventointeja.

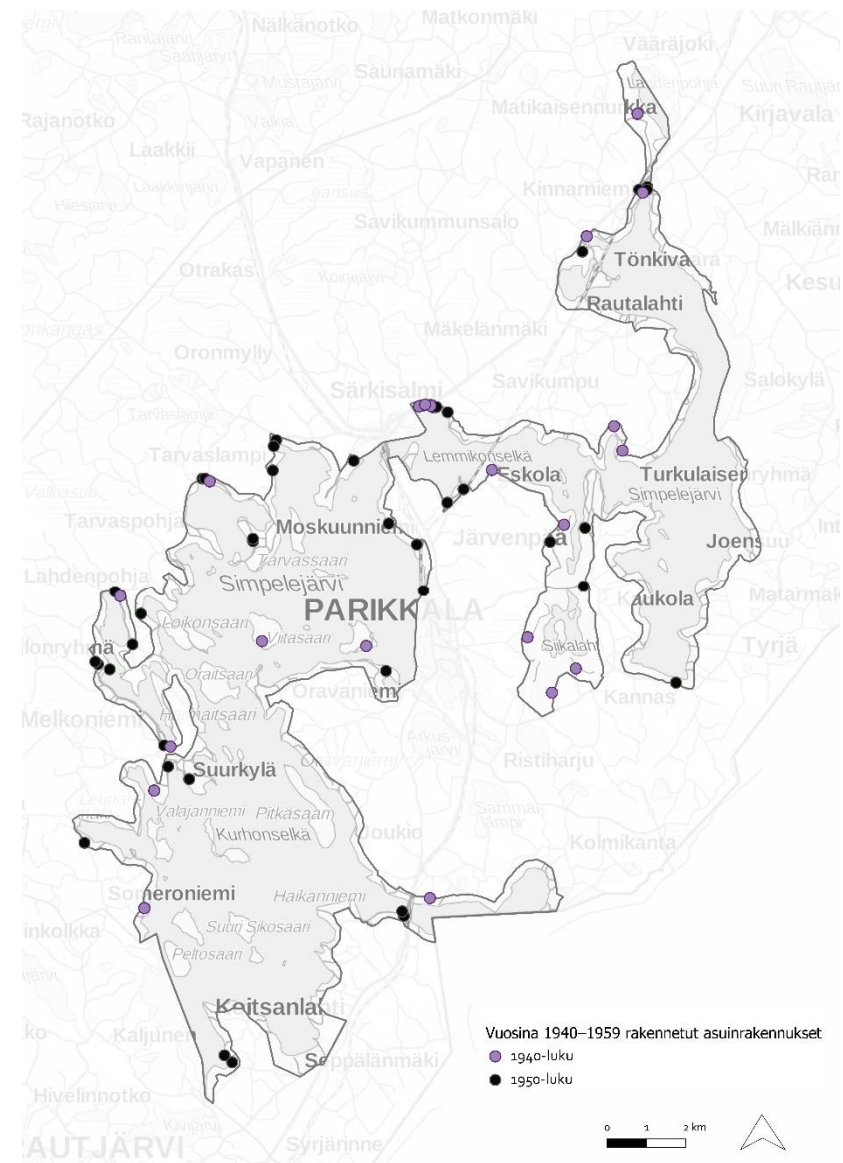
Jälleenrakennusajan rakennusperinnön selvittämiseksi rakennus- ja huoneistorekisteristä otettiin tarkasteluun mukaan 1940- ja 1950-luvuilla rakennetut asuin- ja lomarakennukset.

3.2 Tulokset

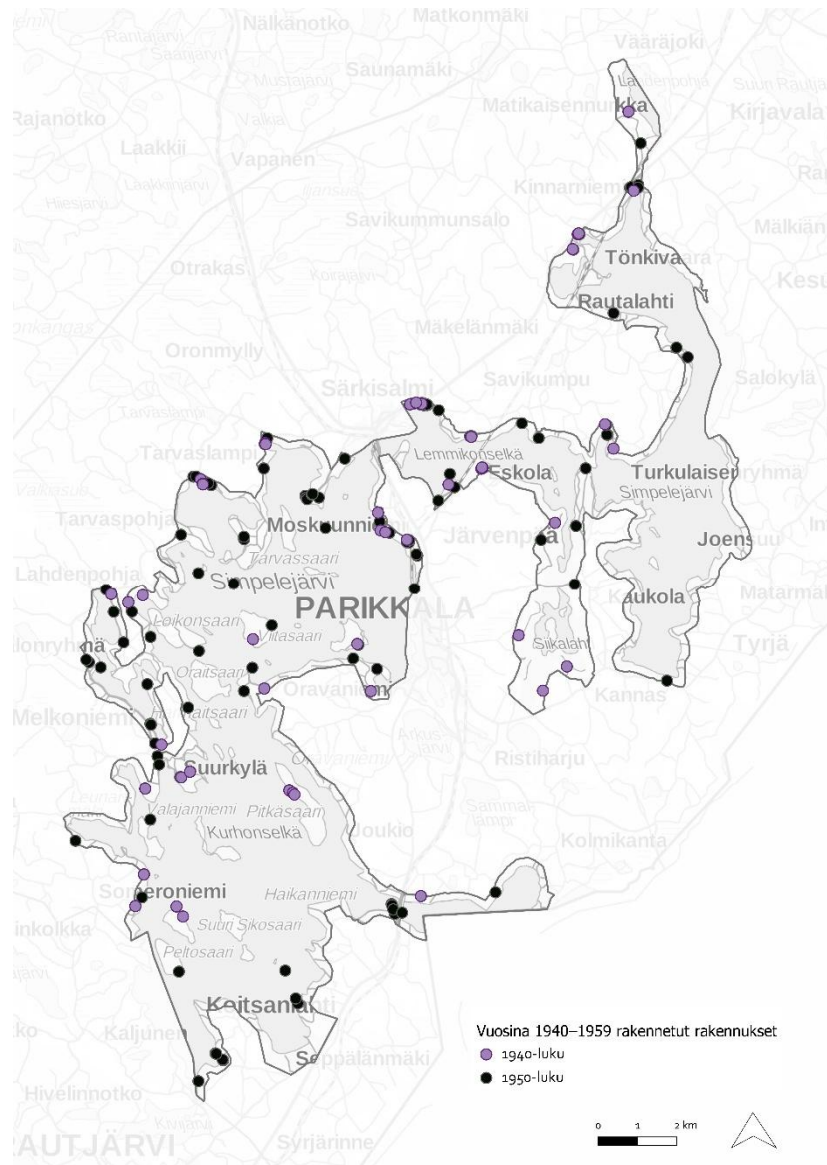
Kaava-alueella on RHR-aineiston perusteella 83 asuinrakennusta ja 49 loma-asuinrakennusta, jotka on rakennettu jälleenrakennusajana 1940- tai 1950-luvulla (Kuva 4, Kuva 5). Yhteensä näillä kahdella vuosikymmenellä rakennettuja rakennuksia on RHR-aineiston perusteella 213 (Kuva 6). Rakennus- ja huoneistorekisterin sijainti- ja ominaisuustiedoissa olevat puutteet tulee ottaa huomioon selvityksen tuloksia arvioitaessa.

Kuva 4. Vuosina 1940–1959 rakennetut lomarakennukset (RHR)

Kuva 5. Vuosina 1940–1959 rakennetut asuinrakennukset (RHR)

Kuva 6. Vuosina 1940–1959 rakennetut rakennukset (RHR)

4. LOMARAKENTAMINEN ENNEN VUOTTA 1960

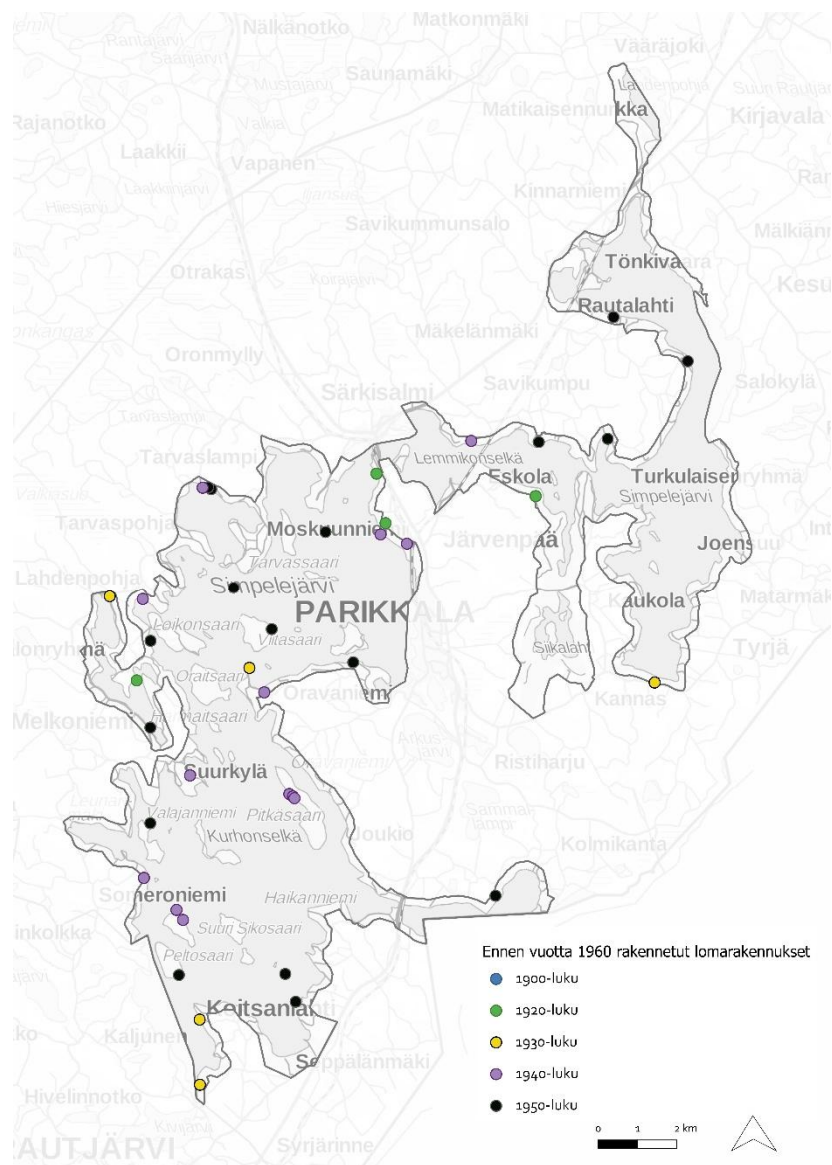
4.1 Menetelmät

Ennen rakennuslain voimaantuloa vuonna 1969 loma-asunnot ja rantasaunat rakennettiin usein lähelle rantaviivaa. Tällaiset rantamökkit edustavat historiallista rantakerrostumaa, ja ne voivat olla järvimaisemassa näkyviä. Vanhaa lomarakentamista selvitettiin rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen perusteella.

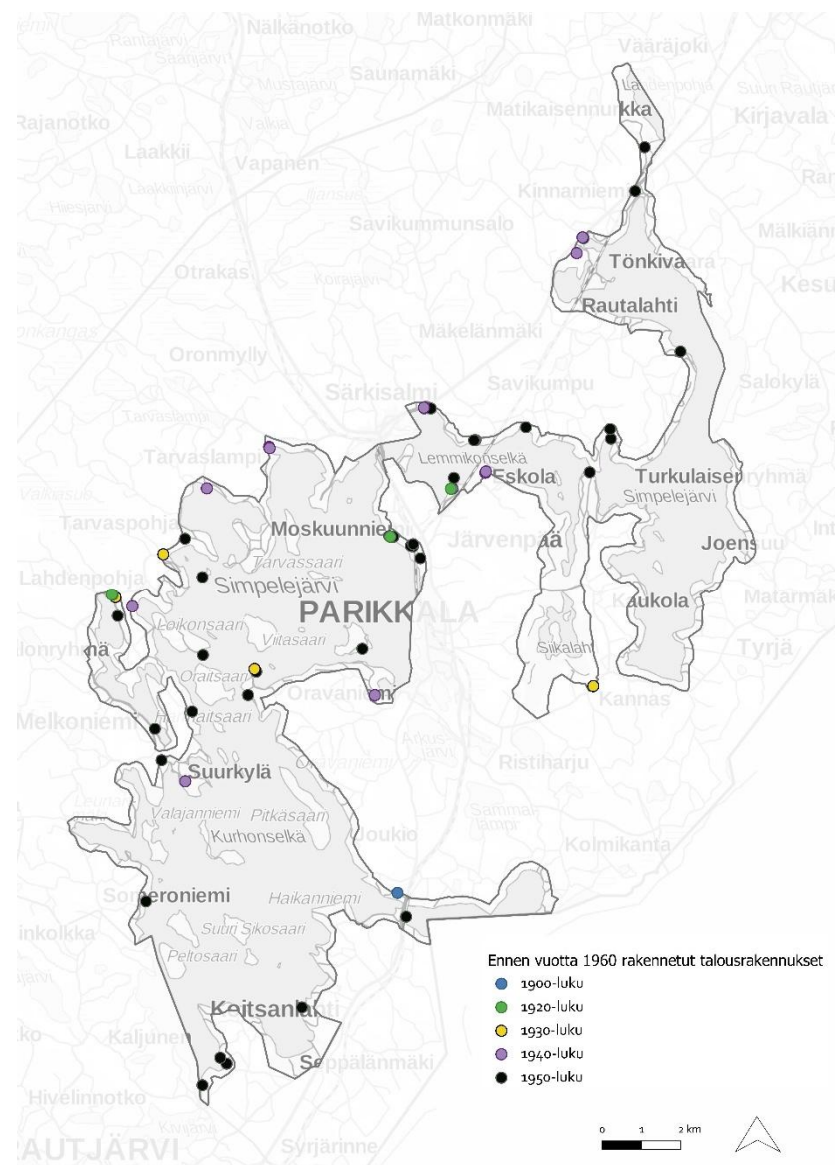
Rekisteristä otettiin tarkasteluun mukaan ennen vuotta 1960 rakennetut lomarakennukset ja talusrakennukset. RHR-aineistossa olevien puutteiden vuoksi kaikkia vanhoja lomarakennuksia ja saunoja ei ole mahdollista tunnistaa kartta- ja paikkatietoanalyysien avulla, vaan tarkempi selvittäminen edellyttää maastoinventointeja.

4.2 Tulokset

Kaava-alueella on RHR-aineiston perusteella 66 loma-asuinrakennusta ja 83 talusrakennusta, jotka on rakennettu ennen vuotta 1960. Merkittävä osa rakennuksista sijoittuu hyvin lähelle rantaviivaa (Kuva 7, Kuva 8). Rakennus- ja huoneistorekisterin sijainti- ja ominaisuustiedoissa olevat puutteet tulee ottaa huomioon selvityksen tuloksia arvioitaessa.

Kuva 7. Ennen vuotta 1960 rakennetut lomarakennukset (RHR)

Kuva 8. Ennen vuotta 1960 rakennetut talousrakennukset (RHR)

LÄHTEET

Kansallisarkiston digitaaliarkisto. 1800-luvun pitäjänkartasto. Parikkalan karttalehdet. Viitattu 19.1.2021.

Maanmittauslaitos. Parikkalaa koskevat lehtijakoiset pitäjänkartat (1920, 1934–1948), taloudelliset kartat (1921) ja topografiset kartat (1930, 1940).

Parikkalan kunnan rakennus- ja huoneistorekisteri (RHR). Viitattu 4.3.2021.